

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 10., špeciálne číslo vydané v septembri 2022

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Šarkan. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

MANAŽMENT RIZÍK V NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÁCH ZAMERANÝCH NA POSKYTOVANIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

RISK MANAGEMENT IN NON-PROFIT ORGANIZATIONS FOCUSED ON THE PROVISION OF SOCIAL SERVICES

Martin Chovanec¹

Autor pôsobí ako interný doktorand Ústavu bezpečnostných vied na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vo svojom výskume sa zaoberá znalosťou a aplikáciou metód bezpečnostného manažmentu a manažmentu rizika vo verejnom sektore a v sektore verejných služieb.

Author works as an internal doctoral student of the Institute of Security Sciences at the University of Security Management in Košice. In his research, he deals with the knowledge and application of safety management and risk management methods in the public sector and in the public services sector.

Abstract

The article describes the theoretical starting points, preparation, implementation and results of the survey in the field of knowledge and implementation of risk management in non-profit organizations of the self-governing region of Trenčín, which focus on the provision of social services. Its goal is to outline a brief picture of the current situation of the investigated issue in selected facilities and thus point out the issue of insufficient knowledge of risk management.

Key words: risk management, non-profit organizations, social service providers

Abstrakt

Článok popisuje teoretické východiská, prípravu, realizáciu a výsledky prieskumu v oblasti znalostí a implementácie manažmentu rizík v neziskových organizáciách Trenčianskeho samosprávneho kraja, ktoré sa zameriavajú na poskytovanie sociálnych služieb. Jeho cieľom je načrtnúť stručný obraz aktuálnej situácie skúmanej problematiky vo vybraných zariadeniach a poukázať tak na problematiku nedostatočnej znalosti manažmentu rizík.

Kľúčové slová: manažment rizík, neziskové organizácie, poskytovatelia sociálnych služieb

¹ Ing. Martin Chovanec LL.M., MBA, DBA, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Ústav bezpečnostných vied, Koštova 1, 040 01 Košice
E-mail: martinchovanec12345@gmail.com

Úvod

Manažment rizík je neodmysliteľnou súčasťou manažmentu stredných a veľkých organizácií, ktoré pôsobia predovšetkým v priemysle. Stále viac sa však upozorňuje na dôležité miesto manažmentu rizík aj v menších organizáciách zameraných na poskytovanie služieb. Úroveň implementácie je však nie len na Slovensku neustále nízka, pričom predpokladáme, že v mimovládnom sektore je situácia najhoršia. Tieto predpoklady však nie sú podložené dátami a preto sme sa rozhodli zrealizovať prieskum, ktorý bude tvoriť odrazový mostík pre hlbšie skúmanie problematiky.

Jadro

Pôvod slova riziko môžeme hľadať v gréckom „rhiza“ či latinskom „risicum“, pričom v oboch jazykoch sa výrazy používali v námorníctve ako obava z neúspešnej plavby. Dnes nesie toto slovo predovšetkým negatívne podfarbenie, nakoľko sa spája nežiadúcimi javmi ako napríklad riziko požiaru, riziko havárie a podobne. Výsledok rizikovej situácie ale môže byť aj pozitívny, s čím sa stretávame predovšetkým v oblasti biznisu.

Podľa Filipa, Šimáka a Kováča (2011, s. 13) je riziko sociálnym fenoménom. Autori totiž uvádzajú, že len človek dokáže vnímať a hodnotiť riziko ako hrozbu alebo príležitosť a zároveň človek ako jednotlivec alebo sociálna skupina osôb môže byť zdrojom aj nositeľom rizika. Podľa nich len človek dokáže vnímať javy, ktoré v špecifickom prostredí vytvárajú riziká vzniku udalostí, ktoré môžu prinášať utrpenie, ale aj osôb. Autori teda uvádzajú, že ak chceme hovoriť o rizikách, musíme hovoriť o väzbách medzi osobami, javmi a prostredím.

Belan (2015, s. 5) uvádza, že: „Manažérstvo rizika je jedným z najdôležitejších problémov, ktorým dnes organizácie čelia. Je dôležitou súčasťou každého strategického riadenia organizácie. Je to proces, prostredníctvom ktorého sa organizácie venujú rizikám spojeným s činnosťami organizácie, s cieľom dosiahnuť trvalý prospech z každej jednotlivej a súhrne zo všetkých činností organizácie. Umenie manažérstva rizika tkvie v identifikácii rizík špecifických pre danú organizáciu a ich zvládání. Manažérstvo rizika by malo byť nepretržitým a stále sa zdokonaľujúcim procesom začleneným do stratégie organizácie a do jej presadzovania.“

Filip, Šimák a Kováč (2011, s. 5) definujú manažment rizík ako nástroj na identifikovanie rizík, ktoré môžu znížiť úroveň komplexnej bezpečnosti. Jedná sa o prostriedok na analýzu rizík, ich hodnotenie, klasifikáciu, stanovenie priorít a následne aj ich znižovanie. Stáva sa neoddeliteľnou súčasťou procesu zvyšovania bezpečnosti a má významný podiel na ochrane človeka, materiálnych hodnôt, ale aj kultúrnych a duchovných hodnôt a v neposlednom rade tiež životného prostredia pred účinkami negatívnych dôsledkov krízových javov.

Ako môžeme vidieť, odborná verejnosť popisuje riziká a ich manažment ako problematiku týkajúcu sa všetkých ľudí i organizovaných spoločenstiev ľudí, nie len firiem ako takých. V praxi sa však najčastejšie stretávame s aplikáciou manažmentu rizík v podnikovej sfére. Manažment rizík je však rovnako nevyhnutný aj pre iné oblasti.

Ako uvádza Šišanská (2020, s. 4): „V oblasti sociálnej pomoci, starostlivosti a služieb majú mimovládne neziskové organizácie svoje vyhranené a nezastupiteľné miesto. Uvedené spravidla nepredstavujú oblasti lukratívne, ale oblasti, kde sa pôsobenie vníma skôr ako poslanie, kde pomoc každému človeku, ako jedinečnej bytosti predstavuje prioritnú hodnotu.“

Profesionáli i dobrovoľníci venujú svoju neúnavnú pozornosť rôznym sociálnym skupinám – klientom s mentálnym či telesným znevýhodnením, seniorom, nezamestnaným, opusteným, zanedbávaným či týraným deťom a ženám, klientom s chronickými chorobami, klientom žijúcim v generačnej chudobe a ďalším. Mnohé mimovládne neziskové organizácie sa z pôvodného laického zoskupenia angažovaných nadšencov, ochotných riešiť určité sociálne problémy vyprofilovali a vytvorili expertné organizácie, ktoré majú vlastné know-how, a prinášajú inovatívne riešenia.“

Väčšinu takýchto organizácii nezaložili, ani nevedú skúsení manažéri a preto mnohé neziskové organizácie rastú len vďaka ďalšiemu vzdelávaniu sa ich manažmentu. Samozrejme, najzásadnejšou otázkou, nevyhnutnou pre fungovanie takéhoto typu organizácii je financovanie. Získavanie finančných zdrojov, ktoré umožňujú prevádzkovanie organizácie a tým poskytovanie sociálnej služby je obvykle základnou úlohou manažéra. Preto sa prirodzene vedúci pracovníci začali vzdelávať v oblasti získavania financií, marketingu, písania projektov, ale aj legislatívy. V prípade, že organizácia už pokročila a má tieto primárne potreby pokryté, zväčša prídu na rad ďalšie manažérske zručnosti, ako napríklad komunikačné schopnosti, plánovanie, získavanie zamestnancov či kontrola. Na základe týchto poznatkov sme vyslovili nasledujúce predpoklady:

- Manažéri neziskových organizácii zameraných na poskytovanie sociálnych služieb majú znalosti o existencii manažmentu rizík.
- Manažéri neziskových organizácii zameraných na poskytovanie sociálnych služieb neaplikujú manažment rizík vo svojej organizácii.
- Manažéri neziskových organizácii zameraných na poskytovanie sociálnych služieb majú záujem o implementáciu manažmentu rizík vo svojich organizáciách.

Keďže sa nám nepodarilo nájsť na Slovensku žiadny výskum zameraný špecificky na túto problematiku, rozhodli sme sa začať krátkym prieskumom, ktorý by mal v budúcnosti tvoriť odrazový mostík pre naše ďalšie hlbšie skúmanie problematiky.

Základný súbor prieskumu bol tvorený manažérmi mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich sociálne služby v Trenčianskom samosprávnom kraji. Na základe informácií z Registra mimovládnych neziskových organizácií (<https://ives.minv.sk/rmno>, 2022) sme zistili, že takýchto zariadení je 70. 24 z nich je však podľa registra v likvidácii, takže ich nebudeme brať do úvahy. Ak by sme predpokladali, že každé zariadenie v základnom súbore zastupuje jeden manažér, tak veľkosť základného súboru je 46.

Na základe tejto skutočnosti sme stanovili veľkosť výberového súboru – 23 respondentov. Polovica zo základného súboru nám totiž v prieskume dokáže poskytnúť dostatočný základ pre získanie dát informatívneho charakteru a následnú realizáciu hlbkovejších výskumov.

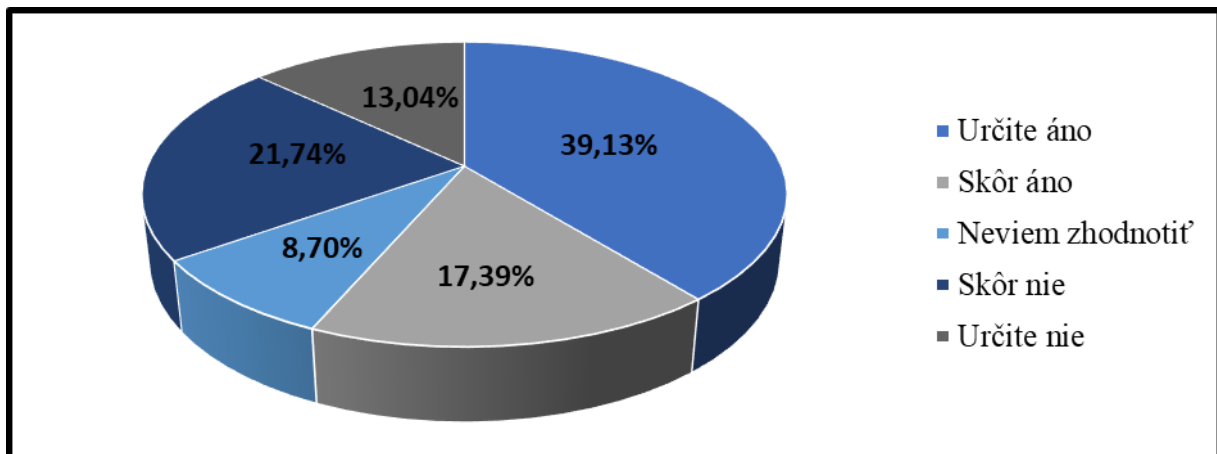
Pre zber dát sme zvolili metódu anonymného online dotazníka prostredníctvom aplikácie Google Forms. Dotazník obsahoval 5 uzatvorených otázok odvodených od vyslovených predpokladov. Pri každej otázke respondenti volili jednu z piatich odpovedí, ktoré mali škálovací charakter. O účasť vo výskume sme žiadali manažerov organizácii prostredníctvom emailu, v ktorom bola vysvetlená téma výskumu, ako i účel zberu dát. V prvom kole zberu dát sme email zaslali 23 náhodne vybraným neziskovým organizáciám zo

základného súboru. Najväčšiu odozvu sme zaznamenali v nadchádzajúcich 48 hodinách, kedy bolo vyplnených 17 dotazníkov. V ďalších 5 dňoch pribudli ešte 2 dotazníky. Musím konštatovať, že nás návratnosť veľmi prekvapila. V druhom kole zberu sme oslovovali ďalšie zariadenia, ale zaslanie emailu predchádzal telefonický kontakt, vďaka ktorému sa nám podarilo získať zvyšné 4 vyplnené dotazníky v priebehu 2 dní a to na základe oslovenia ďalších 6 organizácii zo základného súboru. Celkovo sme teda oslovili 29 organizácii, návratnosť bola 79,31%.

Analýza zozbieraných dát poukazuje na nasledujúce skutočnosti:

1. Stretli ste sa už s pojmom manažment rizík?

39% opýtaných manažérov sa už s určitosťou stretlo s pojmom manažment rizík, ďalších 17% respondentov uviedlo, že je pravdepodobné, že sa s týmto pojmom už stretli. Len o niečo viac ako polovica respondentov sa teda podľa vlastných vyjadrení už stretla s týmto pojmom.

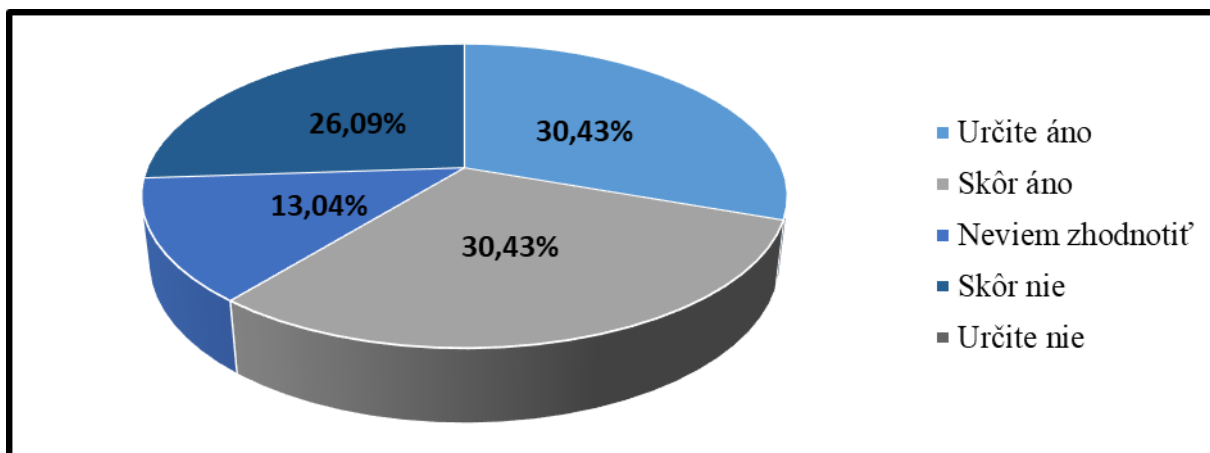

Graf 1 – Stretnutie s pojmom manažment rizík

Zdroj: výsledky vlastného prieskumu

2. Viete čo je obsahom manažmentu rizík?

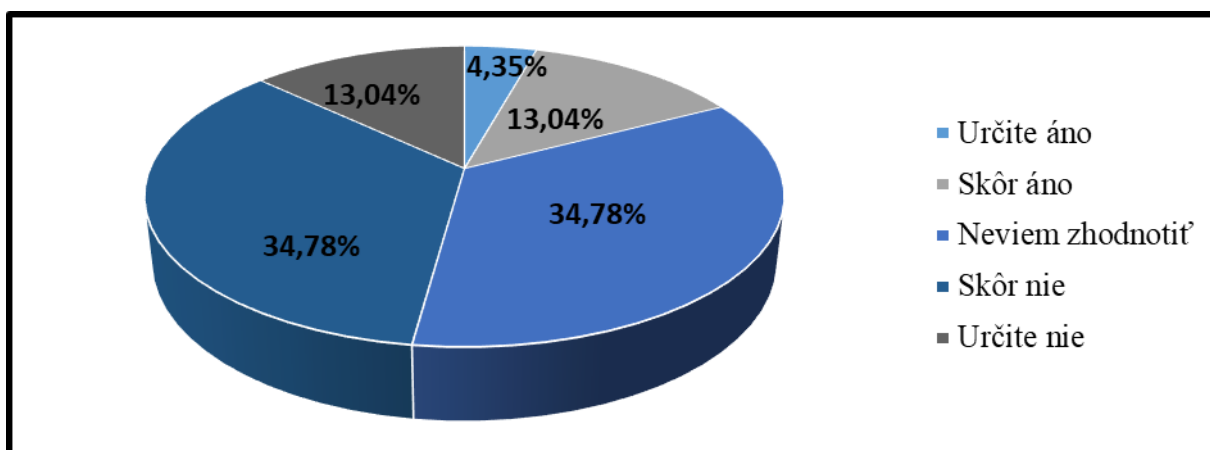
Zaujímavé, že zatiaľ čo len 56% opýtaných uviedlo, že sa už stretli s pojmom manažment rizík, takmer 61% respondentov uviedlo, že vedia, čo je obsahom manažmentu rizík. Predpokladáme, že tomu bolo tak preto, že ľudia si odvodzujú zo samotného názvu predpoklady o tom, čomu by sa mohol tento manažment venovať. Ak by sme sa ale respondentov požiadali, aby uviedli, čo je obsahom manažmentu rizík, zrejme by počet respondentov, ktorí by správne zodpovedali otázku boli nižší.

Graf 2 – Znalosť obsahu manažmentu rizík
Zdroj: výsledky vlastného prieskumu

3. Využíva organizácia, v ktorej pracujete, manažment rizík?

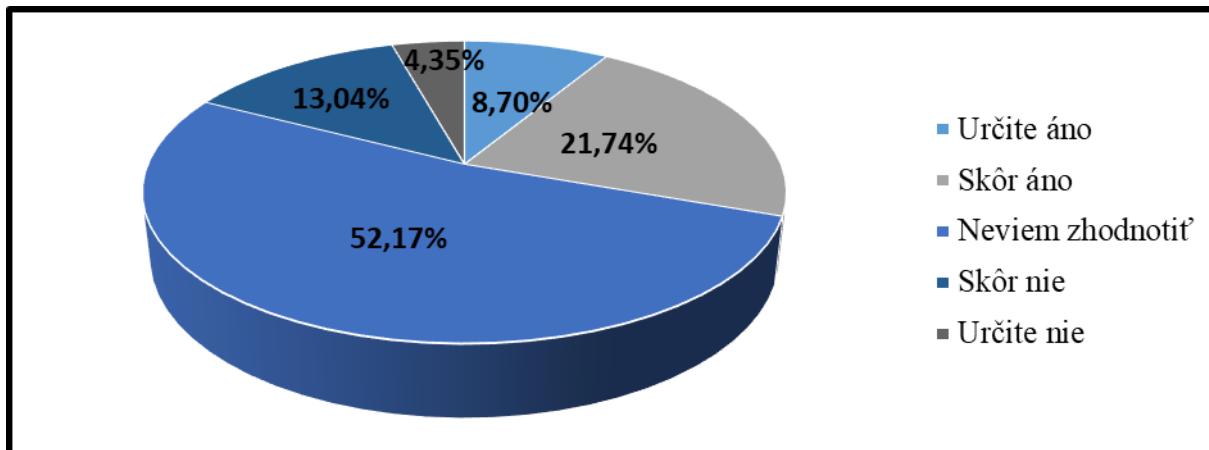
Alarmujúcim zistením je, že podľa nášho prieskumu len 17% neziskových organizácií poskytujúcich sociálne služby v Trenčianskom kraji aplikuje manažment rizík, pričom len 4% z opýtaných si boli týmto tvrdením istí. Zaujímavé taktiež je, že 35% manažérov nevedelo zhodnotiť, či sa u nich v organizácii využíva manažment rizík.

Graf 3 – Využívanie manažmentu rizík
Zdroj: výsledky vlastného prieskumu

4. Myslíte si, že je potrebné využívať vo Vašej organizácii manažment rizík?

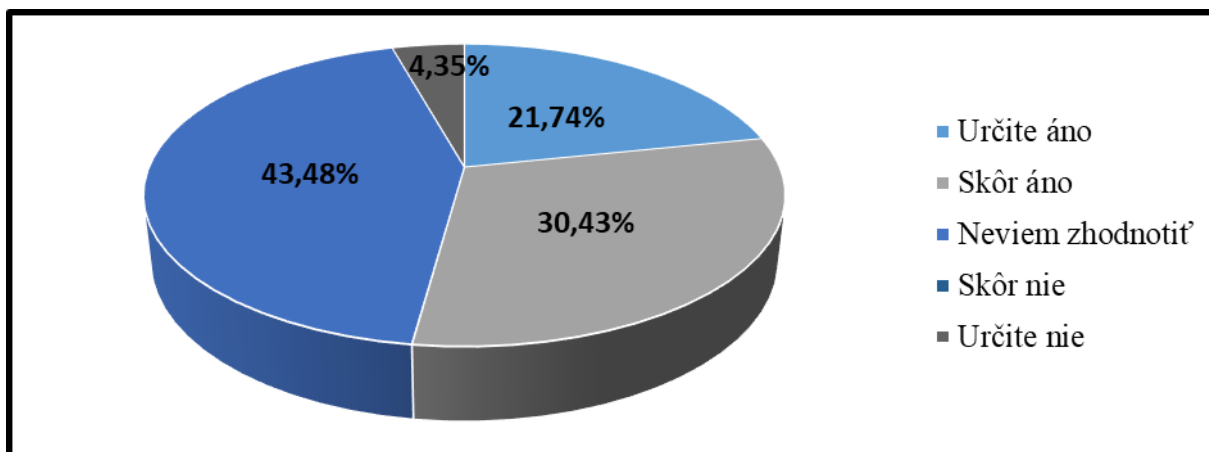
Na neznalosť manažmentu rizík poukazujú najmä výsledky z tejto otázky. Viac ako polovica respondentov totiž nevedela uviesť, či považujú za potrebné využívanie manažmentu rizík v organizácii, ktorú vedú. Rovnako zaujímavá je aj skutočnosť, že až 17% manažérov vyjadrilo názor, že nie je potrebné, aby využívali manažment rizík. Naopak istých si potrebou využívania tohto druhu manažmentu bolo len 9% z opýtaných.

Graf 4 – Potreba využívania manažmentu rizík
Zdroj: výsledky vlastného prieskumu

5. Chceli by ste sa vzdelávať v oblasti manažmentu rizík?

Napriek tomu, že 17% opýtaných nepovažuje manažment rizík za potrebný, len 4% uviedli, že by nemali záujem vzdelávať sa v tejto oblasti. Prekvapivo však až 43% nevedelo vyjadriť svoj postoj k tejto otázke. Pozitívnym zistením však zostáva, že 52% z opýtaných manažérov neziskových organizácií by sa chcelo v problematike manažmentu rizík vzdelávať, z čoho usudzujeme, že existuje priestor na zlepšení súčasnej úrovne povedomia i aplikácie tejto dôležitej súčasti manažmentu do vedenia neziskových organizácií zaoberajúcich sa poskytovaním sociálnych služieb.

Graf 5 – Záujem o vzdelávanie sa v oblasti manažmentu rizík
Zdroj: výsledky vlastného prieskumu

Záver

Výsledky nášho prieskumu poukazujú na to, že v prípade, ak by sme realizovali rozsiahli výskum a štatistické overenie hypotéz, naše predpoklady by sa nepotvrdili. Hoci povedomie o manažmente rizík je u manažérov neziskových organizácií zameraných na poskytovanie sociálnych služieb relatívne dobré, viac ako tretina z respondentov nepozná odpoveď na otázku, či ich organizácia vykonáva manažment rizík. Rovnako výsledky prieskumu naznačujú, že postoje pomerne veľkej časti manažérov takýchto organizácií k potrebe manažmentu rizík budú veľmi vágne a ojedinele dokonca negatívne.

Pri príprave plánovaného výskumu problematiky na celoslovenskej úrovni pozmeníme teda naše hypotézy najmä čo sa týka záujmu manažérov o implementáciu manažmentu rizík. Taktiež sa musíme zamerať na podrobnejšie skúmanie znalostí manažérov o problematike manažmentu rizík.

*Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
Dr.h.c. prof. h.c. prof. Ing. Marián Mesároš, DrSc., MBA, LL.M, DBA, MSc., MPH*

Použitá literatúra

1. BELAN, L. 2015. *Bezpečnostný manažment. Bezpečnosť a manažérstvo rizika. 2. časť Manažérstvo rizika.* Žilina: Žilinská univerzita v Žiline. ISBN 978-80-554-1138-5.
2. FILIP, S., L. ŠIMÁK a M. KOVÁČ. 2011. *Manažment rizík.* Bratislava: Sprint dva. ISBN 978-80-89393-49-7.
3. ŠIŇANSKÁ, K. 2020. *Marketing a fundraising mimovládnych neziskových organizácií.* Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-8152-957-3.
4. Register mimovládnych neziskových organizácií [online]. [cit. 28. júla 2022]. Dostupné na: <https://ives.minv.sk/rmno>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189